

Sjundeå kommuns verksamhetsprogram för förebyggande rusmedelsarbete 2024

Vad är förebyggande rusmedelsarbete?

Förebyggande rusmedelsarbete (EPT) är en del av främjande av välmående, hälsa och trygghet. Målet är att förebygga och minska skador orsakade av rusmedelsbruk såväl för användare, deras anhöriga som för samhället. Syftet med arbetet är också att öka förståelse för rusmedelsbruk och fenomen i anknytning till dem samt främja förverkligande av grundläggande och mänskliga rättigheter i ärenden gällande rusmedel.

Med förebyggande rusmedelsarbete strävar man att påverka efterfrågan på och tillgången till rusmedel och via dem bruket av rusmedel. Arbetet måste alltid basera sig på forskad kunskap om och vetenskapligt bevis på bruk av rusmedel och för de skador som det orsakar. Enligt lagen omfattar förebyggande rusmedelsarbete förebyggande av skador som orsakas av alkohol, tobak, narkotika och andra ämnen som används i berusningssyfte eller av penningsspel. Kommunerna och välfärdsområdena har huvudansvaret för förebyggande rusmedelsarbete.

Förebyggande rusmedelsarbete som utförs i kommunerna och välfärdsområdena syns i kommuninvånarnas vardag som fungerande tjänster, trivsamt omgivning och trygghet. Arbetet utförs bland annat inom social- och hälsovårdstjänsterna, på arbetsplatserna, i läroanstalter och i olika omgivningar på fritiden. Det är viktigt att också erbjuda kommuninvånarna själva möjligheter att delta i förebyggandet av rusmedelsskador.

<https://thl.fi/sv/web/alkohol-tobak-och-beroenden/forebyggande-rusmedelsarbete>

Förebyggande rusmedelsarbete i Sjundeå kommun

Avsikten med detta dokument är att samla ihop allt arbete som utförs i Sjundeå kommun av olika aktörer för att förebygga skador förorsakade av rusmedel och penningsspel samt lyfta fram målen för utvecklande av arbetet och uppföljning av resultaten.

Bästa förebyggande rusmedelsarbete utförs då man inte ens behöver prata om rusmedel. Sjundeå kommuns mål är att skapa en omgivning som i beaktande av kommuninvånarens hela levnadslopp erbjuder tillräckligt med intressant att göra och förebyggande rätt slags stöd, så att rusmedelsberoende kan förebyggas i tid. Att skapa och upprätthålla en sådan omgivning är inte möjligt enbart med tjänster som

produceras av kommunen och välfärdsområdet, utan man behöver med såväl den tredje sektorn som affärlivet utan att glömma myndighetskretsarna.

Som ram för Sjundeaå kommuns förebyggande rusmedelsarbete fungerar social- och hälsovårdsministeriets publikation 2015:19 Handlingsplanen för alkohol-, tobak-, drog- och spelprevention (på finska). Handlingsplanen är ett verktyg för kommunens och välfärdsområdets anställda inom förebyggande rusmedelsarbete, arbetets ledning och för aktörer som stöder arbetet nationellt. Målet är att effektivera arbetet med hjälp av mål och utvecklingsobjekt som har uppställts på sex tyngdpunkter.

1. Förebyggande rusmedelsarbetes nationella, regionala och lokala strukturer är i skick

Målsättning

- Kommunerna och välfärdsområdena förebygger skador orsakade av alkohol, tobaksprodukter, rusmedel och penningsspel med åtgärder som påverkar efterfrågan och tillgången.
- Man samarbetar på lokal, regional och nationell nivå.

Situationen i Sjundeaå

I Sjundeaå hör ledande och koordinering av förebyggande rusmedelsarbete till bildningsnämndens ansvarsområde. Välfärdschefen som arbetar på bildningsavdelningen ansvarar för beredningen, koordineringen av förverkligandet samt uppföljningen av verksamhetsprogrammet för förebyggande rusmedelsarbete. Välfärdschefen och en missbrukarhandledare som fungerar som uppsökande ungdomsarbetare deltar i Västra Nylands välfärdsområdets och kommunernas EPT-nätverksverksamhet. Det finns ett servicenätverk som bygger på kommunens och välfärdsområdets verksamhet och köptjänster.

Vad som ska utvecklas

Efter välfärdsområdesreformen ska arbetsgruppen för förebyggande rusmedelsarbete som består av kommunens och välfärdsområdets anställda samlas ihop igen. Smidighet i servicekedjor mellan kommunen och välfärdsområdet ska säkras. Delaktiggörande av kommuninvånarna, tredje sektorn, myndighetskretsarna och affärlivet har inte ännu planerats.

2. Man kommunicerar om skadorna baserat på forskad kunskap och för att stöda gemenskapernas val samt social- och hälsopolitiken

Målsättning

- Befolkningens kännedom om skador och risker orsakade av alkohol, tobaksprodukter, rusmedel och penningspel samt sätt för att förebygga dem ökar.
- Kommunikationen stöder åtgärder som reglerar efterfrågan och tillgång samt social- och hälsopolitiskt beslutsfattande för att minska skador orsakade av rusmedel, tobak och penningspel.

Situationen i Sjundeå

I dager av nyckelindikatorer om alkohol och andra rusmedel är Sjundeå kommuns situation väldigt bra jämfört med hela landet och rätt så bra jämfört med Västra Nylands välfärdsområdets siffror. Endast en indikator visar att Sjundeås situation är sämre än i övriga landet: 17–24-åriga som blivit utanför utbildningen % av jämnåriga. Årsklockan för EPT är utarbetad.

Kommunens nyckelindikatorer om alkohol och andra rusmedel (THL, Sotkanet.fi)

Faktorer som förutser skador orsakade av rusmedel		2019	2020	2021	2022
Arbetslösa % av arbetskraften	Sjundeå	5,7	8,5	7,3	5,1
	LUVN	7,6	11,6	10,3	8,3
	hela landet	9,2	13	11,4	9,5
Personer som bor i hushåll som fått utkomststöd, % av invånarna	Sjundeå	4,6	4,2	3,5	3,1
	LUVN	8,5	8,9	8,1	7,6
	hela landet	8,1	8,4	7,7	7,2
17–24-åriga som blivit utanför utbildningen % av jämnåriga	Sjundeå	7,3	8	10,1	
	LUVN	8,8	8,5	9,6	
	hela landet	7,5	7,3	7,9	
Försäljning av alkoholdrycker / invånare 100 % alkohol, liter	Sjundeå	2,4	2,6	2,8	2,5
	LUVN	5,6	5,9	5,8	5,2
	hela landet	6,9	6,9	6,9	6,5

Bakgrundsindikatorer		2019	2020	2021	2022
Väldigt berusad minst 1x/mån (klass 8 och 9)	Sjundeå	5		6,4	
	LUVN	9,8		8,5	
	hela landet	9,6		8,9	
Röker dagligen (klass 8 och 9)	Sjundeå	1		2,2	
	LUVN	4,3		3,7	
	hela landet	5,6		5,3	
Prövat på olagliga rusmedel minst en gång (klass 8 och 9)	Sjundeå	4,1		7,5	
	LUVN	10,4		9,5	

	hela landet	8,9		8,1	
Klienter i missbrukarvårdens serviceboende / 1000 invånare	Sjundeå		0		0
	LUVN	0,8	0,9	1	0,9
	hela landet	0,9	1	1,1	0,9
Missbrukarvårdens nettokostnader €/invånare	Sjundeå	14,3	15,6		
	LUVN	38,1	38,2		
	hela landet	41,2	39,7		
Tagande i förvar av berusade / 1000 invånare	Sjundeå	1,6	2	2,6	1,4
	LUVN	6,5	6,3	5,2	4,5
	hela landet	8,8	8,2	7,5	7,6
Ensamma bostadslösa / 1000 invånare	Sjundeå	0	0		
	LUVN	1,2	1,1	1	0,9
	hela landet	0,8	0,8	0,7	0,7

Rusmedels inverkan på välbefinnande		2019	2020	2021	2022
0–17-åriga placerade utanför hemmet % av jämnåriga	Sjundeå	0,6	0,5		0,4
	LUVN	1,3	1,2	1,2	1,2
	hela landet	1,6	1,7	1,6	1,6
I missbrukarvårdens öppenvårdstjänster / 1000 invånare	Sjundeå	3,6	4,6	5	5
	LUVN	4	4,7	4,8	3,6
	hela landet	7	6,1	5,8	5,4
Vårdade på bäddavdelning på grund av rusmedel / 1000 invånare	Sjundeå	1,5	1,3	1,1	1,8
	LUVN	1,6	1,7	1,5	1,5
	hela landet	2,8	2,7	2,6	2,5
Rattfylleri som kommit till polisens kännedom / 1000 invånare	Sjundeå	3,6	2,9	3,1	2,9
	LUVN	2,6	2,7	2,5	2
	hela landet	3,3	3,7	3,1	2,9
Brott mot liv och hälsa som kommit till polisens kännedom / 1000 invånare	Sjundeå	2,1	3,3	7,1	6,4
	LUVN	6,1	5,9	6,2	7,3
	hela landet	6,6	6,5	6,6	7,3

Vad som ska utvecklas

I kommunens omfattande välfärdsberättelse finns statistikuppgifter om kommuninvånarnas välbefinnande, men i fortsättningen är det bra att separat också samla ihop nyckelindikatorer om alkohol och andra rusmedel som en del av välfärdsberättelsen. Till kommunens ledning och beslutsfattare ska man sammanställa statistikuppgifter oftare än en gång per fullmäktigeperiod, som är tidtabellen för omfattande

välfärdsberättelsens beredning. För olika aktörer samt kommuninvånarna ska man producera riktade och aktuella statistikuppgifter. Man börjar förverkliga kommunikation enligt en utarbetad årsklocka.

3. Riskbruk och skador identifieras och stöd erbjuds i tidigt skede.

Målsättning

- Riskbruk av alkohol och användning av narkotika, rökning och skadligt penningsspel minskas genom att systematiskt använda kort rådgivning.
- Andra metoder av tidig hjälp erbjuds för användare och deras anhöriga.
- Uppsökande arbete ökas för att hitta dem som blir utanför tjänsterna.

Situationen i Sjundeå

Riskbruk identifieras och tidigt stöd erbjuds på individnivå bl.a. i hälsovården, företagshälsovården, socialtjänster, elevvården samt i ungdomstjänster. Mini-intervention används i synnerhet inom hälsovårdens olika tjänster. Uppsökande arbete kan bäst utföras inom uppsökande ungdomsarbete.

Vad som ska utvecklas

Att nå och stöda anhöriga av användare och problemspelare bör utvecklas. Uppsökande arbete riktat till vuxna bör utvecklas.

4. Lokal alkohol-, tobaks- och penningsspelpolitik genomförs planerligt och i ett omfattande samarbete

Målsättning

- Andelen kommuner och regioner som genomför Pakka-verksamhetsmodellen som har utvecklats för förebyggande av alkohol-, tobaks- och penningsspelsskador ökar.
- Samarbetet mellan myndigheterna, näringen och andra aktörer vidgas för att följa i lagen fastställda åldersgränsen och servering till uppenbart berusade.
- Minderårigas tillgång till produkter som kräver åldersgränskontroll minskar och skador orsakade av berusningsdrickande minskar.

Situationen i Sjundeå

Pakka-verksamhetsmodellen används inte ännu. Samarbete med polisen görs i viss mån bl.a. i skolor, ungdomstjänster och i kommunens trafiksäkerhetsarbetsgrupp. I Sjundeå finns enligt höstens 2023

uppgifter 10 stycken serveringsställen och 12 försäljningsplatser för alkohol och tobak. Att spela penningspel är möjligt på 3 ställen.

Vad som ska utvecklas

Samarbete mellan serverings- och försäljningsplatserna och myndigheterna ska påbörjas.

5. I näromgivningen satsar man på att förebygga skador

Målsättning

- Förebyggande rusmedelsarbete utförs i samarbete, systematiskt och inriktat i vardagsmiljöer hos människor i olika åldrar (småbarnspedagogikplatser, läroanstalter, arbetsgemenskaper, fritidsmiljöer).

Situationen i Sjundeå

Evenemang som kommunen ordnar för kommuninvånarna och utrymmen avsedda för hobbymöjligheter är rusmedelsfria. Kommunen samarbetar aktivt med områdets hobbyaktörer. I skolorna och ungdomstjänsterna genomförs datautbyte och gemensam kommunikation.

Vad som ska utvecklas

Man ska öka utbudet av rusmedelsfria möten och möjligheter för tidsfördriv avsedda för olika åldrar. I synnerhet inom idrottskretsar måste man kunna minska på snus användning. Rökfrihet hos kommunens anställda ska aktivt främjas. I tillställningar som kommunen ordnar för sina anställda ska man överväga att minska alkoholservering. Kommuninvånarnas synpunkter om kommunens situation med rusmedel ska kartläggas. Kampanjer och projekt planeras och förverkligas tillsammans och samtidigt med flera tjänster och aktörer.

6. Yrkeskunniga har tillräckligt med kunskap om förebyggande rusmedelsarbete

Målsättning

- Metoderna att förebygga rusmedelsskador är en del av yrkeskunnigas grund- och kompletterande utbildning.
- Yrkeskunniga utnyttjar material och utbildningar för förebyggande rusmedelsarbete som en del av sitt arbete.

Situationen i Sjundeå

Elevvården och ungdomstjänsterna har deltagit i utbildningar som är avsedda för dem som arbetar med ungdomar. Kunskap om t.ex. utbildningar som EHYT r.f. ordnar har delats till kommunens anställda. Som stöd för Sjundeå kommuns chefers arbete har man utarbetat ett missbrukarprogram och en modell för vårdhänvisning.

Vad som ska utvecklas

Man kan skaffa gemensamma utbildningar för anställda i kommunens olika tjänster. Respons från utbildningarna ska delas ut också utanför sin nära arbetsgemenskap. Kunskap om tidig identifiering av problemspelande ska utvecklas. Kunskap om förebyggande rusmedelsarbete ska man också erbjuda bl.a. organisationsaktörer och föräldrar av barn och ungdomar.

Förebyggande rusmedelsarbets verksamhetsplan för år 2024

Målsättning	Åtgärd	Ansvarig
Informationsspridning och smidighet i servicekedjor säkras mellan Sjundeå kommun och Västra Nylands välfärdsområde.	Arbetsgrupp för förebyggande rusmedelsarbete som består av anställda hos Sjundeå kommun och Västra Nylands välfärdsområde samlas ihop.	Välfärdschefen Missbrukarhandledare
Flera verksamhetsätt som stöder välbefinnande produceras.	Resurser på Sjundeå kommuns resultatområde välfärd som handlar bland kommuninvånarna ökas. En verksamhetsplan för resultatområdet utarbetas. Samarbetet med områdets föreningar förtätas.	Välfärdschefen Välfärdskoordinator Missbrukarhandledare
Kunskap om kommunens situation med rusmedel och förebyggande rusmedelsarbetets åtgärder ökas hos kommuninvånare, kommunens anställda och beslutsfattare.	Tidsenliga statistikuppgifter produceras och kommunikation gällande stödande av välfärd enligt den utarbetade årsklockan ökas.	Välfärdschefen Missbrukarhandledare Anställda inom resultatområdet välfärd

Material:

<https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv/forskning-och-utveckling/undersokningar-och-projekt/handlingsplanen-for-alkohol-tobak-drog-och-spelprevention>

[Päihde- ja riippuvuusstrategia. Yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030](#)

[Verksamhetsprogram för förebyggande rusmedelsarbete: Alkoholi-, huume- ja rahapelihaittojen sekä tupakoinnin vähentäminen](#)

[Ehkäisevä päihdetyö – opas kunnille ja hyvinvointialueilla](#)

Bilaga 1: Årsklocka för förebyggande rusmedelsarbete (EPT) 2024 Sjundeå kommun.

Bilaga 1

Årsklocka för förebyggande rusmedelsarbete (EPT) 2024 Sjundeå kommun.

1. Januari: Informationsinslag om alkoholfri januari. Situation med rusmedel hos barn och unga och funderande över förebyggande rusmedelsarbete tillsammans med kommunens aktörer.
2. Februari: 3.2 valo-dagen emot depression. Ta hand om din kompis-temadag. Praxis gällande rusmedel- och rökfrihet på gymnasiernas penkis, gamlas dans och arbetspraktik/prao.
3. Mars: 30.3 internationella bipolärdagen. Skolbesök av utomstående aktörer (erfarenhetsexpert / person på sociala medier e.d. enligt temat; penningspel, uppförande på sociala medier osv.).
4. April: 13.4 dagen för psykisk hälsa bland studerande. Temaveckor (t.ex. klimatförändring och tobaksprodukter. Plockande av fimpar i närheten av läroanstalten).
5. Maj: 6.5 banta inte-dagen 24.5 schizofrenidagen. EPT-nätverksdagarna i Helsingfors. Elevvårdsgruppens sammanställning över elevernas och studerandenas situation med rusmedel. Läroanstaltspecifik sammanfattning av hälsogranskningar på åldersstadier, Skolhälsoenkät vartannat år samt förslag om förebyggande rusmedelsarbete för mål av samhälleligt arbete. Informera vårdnadshavarna om läsårets avslutningsfirande.
6. Juni: ungdomsarbetet etablerar sig på skolornas avslutningsdag
7. Juli: informera om risker gällande semesterperioden
8. Augusti: Evenemang Back to School. Grupperingens stöd. Årlig granskning och genomgång av rusmedelsplanen och ordningsreglerna med eleverna, studerandena och personalen samt informera nya studerande och vårdnadshavare (t.ex. läroanstaltens rökfrihet och praxis som stöder detta för nya studerande). Goda principer och informering för vårdnadshavarna om firande av läsårets start.
9. September: 10.9 självmordsförebyggande dagen. Ta rusmedel på tal. Kombinera förebyggande rusmedelsarbete med temaveckor i början av läsåret (t.ex. förebygga mobbning). Komma överens om verksamhetssätt med näromgivningens näringsidkare (t.ex. köpförsök av produkter som kräver åldersgränskontroll).
10. Oktober: 10.9 dagen för anhöriga till personer med psykisk ohälsa. 10.10 världsdagen för psykisk hälsa. På lektionerna och möten med föräldrar förs diskussioner och övningar om emotionella- och kommunikationsfärdigheter samt möta sådana situationer i vilka riskbeteende ingår.
11. November: vecka 45 vecka för förebyggande rusmedelsarbete. 20.11 åminnelse dag för personer som har begått självmord. Vecka 47 riksomfattande vecka för psykisk hälsa.
12. December: Ge barnen en nykter jul-kampanj.